

MARTIN ŠRAJER / 29. 3. 2019

České filmy v březnu 2019

Březen byl díky festivalům Jeden svět a Febiofest tradičně nabitý novými filmy.

Marvelovka *Captain Marvel* navíc zahájila sezónu „letních“ blockbusterů, která bude až do září pokračovat minimálně jedním velkým komiksovým, akčním či fantasy filmem měsíčně. Z uvedených důvodů se nedostalo náležité pozornost ani české produkci, ani kvalitním artovým a středněrozpočtovým filmům jako *Šťastný Lazzaro* nebo *Pašerák*.

První březnovou českou premiérou byl česko-slovenský *Skleněný pokoj* Julia Ševčíka. Adaptaci stejnojmenného románu Simona Mawera, inspirovaného příběhem funkcionalistické brněnské vily Tugendhat, lze vnímat jako završení Ševčíkovy retro trilogie formálně nápaditých a na zdejší poměry relativně výpravných filmů (po *Normalu* a *Masarykovi*). Opět jde o snímek kosmopolitní, s ambicemi prorazit v zahraničí, což se odráží také na jeho mezinárodním obsazení a skutečnosti, že vznikla jak dabovaná, tak anglicky mluvená verze.

Vedle Karla Rodena v roli architekta von Abta si ve filmu zahrála nizozemská herečka Carice van Houtenová nebo Claes Bang z Dánska. Jako hlavní hvězda snímku byla nicméně propagována samotná vila, v níž mohli tvůrci *Skleněný pokoj* za přísných bezpečnostních podmínek během třiatřiceti natáčecích dnů realizovat. Unikátní prostor památky UNESCO, jejíž proměnu v rozmezí padesáti let film (za vydatného přispění digitálních efektů) zachycuje, byl pro mnohé kritiky také tím jediným, co si na filmu zaslouží uznání.

Dan Krátký ve své recenzi spekuluje, že film chtěl být „organickou syntézou složité sítě rodinných i milostných vztahů a domu, který je jejich středobodem, ale také svědkem velkých dějin“, ale ve výsledku působí jako „mnohdy nesrozumitelný soubor fragmentů, jež postrádají jakýkoliv kontext“. Jako společný jmenovatel dalších výhrad, jako jsou nečitelné postavy nebo výrazně zhuštěné, útržkovité a povrchní vyprávění, v Krátkého recenzi vyvstává nedoladěný scénář (na který doplácel již

Masaryk). O jeho úrovni má silné pochybnosti také Tomáš Stejskal, podivující se, proč vrstevnatou předlohu zadaptoval „nezkušený britský autor Andrew Shaw“.

Pro Stejskala je *Skleněný pokoj* „kýčovitý estetický pahýl“ plný banálních úvah, kterému se nedaří adekvátními prostředky vyjádřit ústřední myšlenku knihy, totiž přesvědčení, že „krása nespočívá ve zdobných detailech, nýbrž čistotě formy.“ Viktor Palák vnímá neuspokojivé kvality *Skleněného pokoje* v kontextu Ševčíkovy filmografie jako doklad uměleckého úpadku kdysi nebojácného tvůrce a film nekompromisně odmítá coby „zmatečné a emocionálně strádající melodrama“.

Výrazně negativní kritické přijetí, které se dalo vytušit již z faktu, že před slavnostní brněnskou premiérou neproběhla žádná novinářská projekce, ovšem diváky neodradilo. Během prvních dvou týdnů jich na film přišlo přes šedesát tisíc a je pravděpodobné, že zkušený producent Rudolf Biermann díky svým kontaktům a díky známým osobnostem, které se na filmu podílely (kromě herců střihač Jarosław Kamiński a hudební skladatel Javier Navarrete), dokáže *Skleněný pokoj* prodat také do zahraničí. Je ovšem otázkou, zda to bude stačit na pokrytí rozpočtu, který údajně činil osmdesát milionů korun.

Za mezinárodní projekt můžeme označit také dokument *Central Bus Station*, který vybraná kina nabídla týden po *Skleněném pokoji*. Režisér Tomáš Elšík se ve svém celovečerním debutu vypravil do útrob telavivského centrálního autobusového nádraží. To bylo donedávna největším na světě. Dnes ovšem ze sedmi podlaží již pouze dvě slouží záměru, pro který byla majestátní betonová budova v roce 1993 postavena. V prostorách nádraží mezitím vznikla knihovna, porodnice, divadlo nebo kostel. Bludiště dlouhých chodeb v současnosti slouží jako útočiště pro místní narkomany, prostitutky i uprchlíky z různých koutů světa.

Natáčení v předimenzovaných prostorách probíhalo čtyři roky. Během nich se Elšík mohl lépe seznámit s místními „obyvateli“ a jejich pozoruhodnými příběhy. Průvodcem a hlavním aktérem filmu je Yonatan, pro kterého nádraží představuje jedno z posledních opravdu svobodných a autentických míst v Izraeli. S jeho „půvabem“ dennodenně seznamuje turisty, kteří mu platí za možnost vidět odvrácenou tvář izraelské metropole. Atmosférický film, zužitkovávající vizuální podmanivost dlouhých temných chodeb, není pouze portrétem jedinečného prostoru (jako *Skleněný pokoj*), ale zároveň nabízí osobní výpovědi o službě v armádě, migrační krizi, diverzifikaci

společnosti nebo velkoměstské gentifikaci.

Linda Keršnerová film ve svém reportu z Ji.hlavy, kde měl světovou premiéru, shrnula takto: „Objevování železobetonových Stínadel se svižným komentářem zapáleného průvodce ve stylu co patro, to kamera, co chodba, to překvapení, se tady ve výsledku propojuje v líbivý snový dokufejeton o šedé zvěti uprostřed Tel Avivu, spojený s oslavou rozmanitosti a výslovnou, nicméně opatrnou obžalobou izraelského režimu bez skutečného přesahu.“

Dalším březnovým dokumentem v kinodistribuci bylo pokračování *Manželských etud*. Hana Třeštíková navázala na mnohaletý projekt své matky, když po dobu sedmi let od svatby sledovala pět manželských párů, které v roce 2011 ohlásily svou svatbu na matrice Prahy 1. Všechny příběhy budou na podzim uvedeny Českou televizí. Pro kinodistribuci bylo vybráno soužití Mirky a Jakuba, které bylo údajně nejbohatší na různé zvraty (jak mnozí recenzenti dávají k dobru, šlo zároveň o jeden ze dvou sledovaných párů, které se rozešly).

Reflexe nových *Manželských etud* s podtitulem *Nová generace* se přes promyšlenou kompozici a opakované využívání určitých vyprávěcích vzorců zaměřují téměř výlučně na obsahovou stránku filmu (a její případnou komparaci s *Etudami* Heleny Třeštíkové), z čehož vzniká dojem, že hodnocen je osud a chování sociálních herců (který ovšem Třeštíková logicky nemohla příliš ovlivnit), nikoliv forma jeho zpracování. S tématem související debatu o různém přístupu k hraným a dokumentárním filmům, který vyplývá mimo jiné z menší citlivosti zdejších filmových publicistů vůči dokumentární tvorbě (o které obecně píší málo, neradi a bez znalosti potřebné terminologie), vyvolalo také předávání Českých lvů.

Jak Jindřiška Bláhová, tak Antonín Tesař a Radim Procházka se ve svých glosách, patřících k tomu nejpřínosnějšímu, co bylo v březnu o české audiovizí napsáno, zamýšlejí nad tím, proč nejsou dokumentární filmy výjimečných kvalit jako *Nic jako dřív* pojímány se stejnou vážností jako hraná tvorba, proč u nás přetrvává vnímání dokumentů jako děl kinematograficky méněcenných. Vytváření separovaných kategorií pro dokumentární tvorbu představuje žel celosvětový jev a jakkoli se různé festivaly (u nás ten jihlavský) snaží hranici mezi oběma druhy filmů relativizovat, zřejmě ještě potrvá mnoho let, než bude toto konzervativní uvažování v jasně oddělených

kategoriích překonáno i diváky, publicisty a ctěnými členy filmových a televizních akademií.

Filmem, který rozhodně nemá ambici problematizovat zavedené kategorie, byla poslední z českých březnových premiér, romantická komedie *LOVENÍ*. Novinka neúnavného tvůrce nenáročných žánrověk Karla Janáka velkou odezvou ze strany kritiků nevyvolala. Nejpozitivnější recenze vyšla na webu Totalfilm, který je shodou okolností jedním z mediálních partnerů filmu. Martin Staněk ve svém takřka radostném textu neopomenul pochválit ani „citlivě použitý product placement“. Jeho kolegové ale pro vyprávění o nezadané Elišce, marně hledající ideálního partnera, stejné pochopení neměli.

Podle Věry Míškové film nenabízí skoro nic původního a jde pouze o produkt bez vlastní tváře, seskládaný z osvědčených prvků tak, aby oslovoval cílovou diváckou skupinu. Nepravděpodobné chování postav a nedůsledné vykreslení moderního seznamování nebo skutečnost, že hlavní hrdinka nemá žádnou důstojnost, na filmu zas vadí Kamilu Filovi. Na některá urážlivá (zejména vůči ženám) klišé a stereotypy vlastní českým romantickým komediím na příkladu *LOVENÍ* poukazuje Kristina Roháčková.

Diváci ovšem podobně vysoké nároky neměli. Během premiérového víkendu jich *LOVENÍ* vidělo více než 44 tisíc. Stejný úspěch jako v případě rekordních, žánrově (hodně) a námětově (lehce) podobných *Žen v běhu*, které za stejnou dobu navštívilo skoro čtyřnásobné množství lidí (177 tisíc) a na ČSFD mají podstatně lepší hodnocení, se ovšem zřejmě konat nebude.

Vyzyvatelkou *Žen v běhu* by se nicméně mohla stát *Teroristka*. Tematicky nechtěně aktuální (důchodkyně terorizující okolí) černá westernová komedie s Ivou Janžurovou bude jediným českým hraným filmem z dubnové nabídky. Kromě ní nás čeká *Velké dobrodružství Čtyřlístku* a trojice dokumentů (*Jaroslav Kučera Zblízka*, *Kapela a Trabantem tam a zase zpátky*), trojice důvodů, proč si vypěstovat větší vnímavost k non-fikčním filmům.